

GLOSÝ

MILOŠ REJNUS

BYL A. P. ČECHOV V ČECHÁCH?

U příležitosti stého výročí narození velkého ruského spisovatele A. P. Čechova, kdy bude česká literární historická věda znovu vážit přínos, jtmž tento obroditel světové prózy i dramatu přispěl k rozvoji literatury naší,¹ chceme se zastavit u otázky, která sice pro chápání osudů Čechovova díla u nás nemá zvláštní význam, která však (vzhledem k nesmírné oblibě, kterou si ruský klasik u českých čtenářů získal) má jistou zajímavost — u otázky pobytu A. P. Čechova v českých zemích.

O Čechovově pobytu v Čechách hlavní Čechovovi životopisci nehovoří.² Dosavadní literatura informuje především o umělcově cestě na ostrov Sachalin; z cest namířených na evropský západ vědí pak životopisci (nehledě k předsmrtné cestě do porýnského Badenweilera) o třech cestách do Itálie, Francie a Monaka, konaných v letech 1891, 1894 a 1900—1901. Je známo, že při každé z těchto cest projížděl Čechov přes Vídeň, při poslední z nich se vracel přes Berlín. Vídeň a Berlín jsou českým zemím nejbližší města, která spisovatel prokazatelně navštívil. O tom, že by byl učinil poměrně krátkou odbočku do Prahy či českých zemí vůbec, se však nedovídáme; zvláště je třeba upozornit, že se ani nejmenší zmínka o Čechovově pobytu v Čechách neobjevuje v práci Gitovičové, jež s velikou zevrubností excerpuje všechny materiály týkající se Čechovova života i díla a přináší záznam o Čechovově činnosti téměř pro každý den.³

Ze by však Čechov při svých cestách na západ nenavštívil Prahu, zdá se tím podivnější, že Čechy patřily k zemím, v nichž jeho dílo došlo poměrně brzy uznaní, jak si toho byl spisovatel ostatně dobře vědom: ve známém dopise V. A. Tichonovovi z r. 1892, zmiňuje se o zemích, v nichž dosáhl úspěchu, jmenuje vedle Německa, Francie a Srbska právě Čechy.⁴ Za těchto okolností se přímo vtírá myšlenka, že zprávy životopisců o Čechovových zahraničních pobytech nejsou úplně a že pátrání v českých materiálech může vést v tomto ohledu k jistým doplňkům.

Výsledek pátrání je vcelku překvapující. Zatím co materiál povahy literární (nekrology, vzpomínkové články atd.) na stopu Čechovova českého pobytu nevede, přinese pozitivní výsledek prohlídka zpráv, které si všimají Čechova z hlediska méně obvyklého; Čechov jako lékař je bezpochyby mnohem méně významný než jako světový prozaik a dramatik. Příslušnou zprávu nenašli jsme však v literárním žurnálu, nýbrž v ústředním orgánu naší medicínské vědy, v Časopise lékařův českých. Po Čechovově smrti v r. 1904 přinesl tento časopis v rubrice Umrtí stručnou noticku tohoto znění:

„Dr. Anton Pavlovič Čechov [zemřel] v 41. roce věku svého. Čechov novelista zlatičil Čechova-lékaře úplně do pozadí. Ale přece věnujeme Čechovu vzpomínku na tomto místě, neboť, jak oznámily také denní naše listy, navštívil Čechov Prahu a studoval porodnictví u prof. Strenga.“⁵

Zpráva lékařského časopisu vrhá na Čechovův český pobyt jisté nové světlo. Je zajímavá, potud, že Čechovův pobyt v Praze (aspoň pobyt údajný) časově dosti přesně vymezuje. Termínem a quo je rok, v němž Čechov ukončil svoje medicínská studia, terminus ad quem poskytuje datum odchodu prof. Strenga z pražské porodnické kliniky.⁶ Čechovův pobyt v Praze je takto ohraničen letopočty 1884—1887.

Jak vidět, nemělo k Čechovově návštěvě Prahy dojít při zmíněných již „známých“ spisovatelových cestách do zahraničí, nýbrž dříve, v polovině let osmdesátých, tedy v době, kdy Čechov stál na samém počátku své umělecké dráhy a jako spisovatel v Čechách ještě znám nebyl.

Na první pohled to ovšem zaráží skutečnost, že citovaná Gitovičova práce Čechovův pobyt v Praze v uvedené době neregistruje, ba co více, její záznamy z let 1884—1887 jsou natolik podrobné (i když ne tak podrobné, jako pro léta pozdější), že dokonce ani nenechávají „volné místo“, v němž by k Čechovově návštěvě Prahy mohlo dojít. Opravdu, v těchto

letech nenajdeme v Gitovičově rozpisu ani týden, pro který by informace o Čechovovi chyběly, a ze všech záznamů vyplývá, že Čechov neopustil v této době ani jednou půdu své vlasti. Tak vzniká otázka, zde je zpráva lékařského časopisu mylná, nebo zda si — a tuto možnost nelze přirozeně předem vyloučit — při excerptování materiálu nepočítal Gitovič nepřesně.

Řešení této otázky bylo třeba započít vyhledáním novinové zprávy, na kterou se nekrologická poznámka časopisů lékařův českých odvolává; dosti podrobný průzkum nejvýznamnějších českých novin (*Národní listy*, *Národní politika*, *Právo lidu*, *Lidové noviny*) z dnů okolo Čechovova úmrtí vyzněl však naprázdno.⁷ Bylo proto nezbytné pokusit se o vyjasnění zmíněné otázky na podkladě jiných pramenů.

Jedním z nejpovolanějších zpravodajů o vztahu ruského mistra k našim zemím je dr. Bořivoj Prusík, Čechovův nadšený obdivovatel a překladatel mnoha jeho povídek i dramát. Zásluhou Prusikovou přicházela Čechovova díla na český knižní trh a česká jeviště často téměř současně s uveřejněním v Rusku. Tato překladatelská pohotovost byla umožněna tím, že Prusík — patrně jako jediný Čech — udržoval s Čechovem pravidelnější písemný styk a že se mu podařilo získat mistrovi náklonnost, jak zřetelně poznáváme z Čechovových listů dochovaných v Prusikově pozůstalosti.⁸ Důvěrná znalost Čechova je patrna také v Prusikově vroucném čechovovském nekrologu; leč tu vidíme, že Prusík, ačkoli se nejednou dotýká Čechovova vztahu k našim zemím i k české literatuře, nezmiňuje se nikde o Čechovově návštěvě v Praze, jak by sotva opomenul učinit, kdyby o této návštěvě věděl. Jednou tu dokonce připomíná mistrův úmysl zastavit se na zpáteční cestě z Nizzy v Praze, hned však dodává, že k této návštěvě tehdy nedošlo.⁹

Jistý význam pro řešení naší otázky mají také dva listy dochované v Prusikově literární pozůstalosti. Pisatelem prvního je sám A. P. Čechov, jenž se r. 1901 obrátil na B. Prusika s poněkud zvláštní prosbou: Moskevské umělecké divadlo připravovalo tenkrát hru *Němroviče—Dančenka*, v níž měl vystupovat také „učený cestovatel, původem Čech“. Protože — jak Čechov v dopise uvádí — moskevští herci nikdy neviděli Čechy a mohlo by tak dojít při maskování herce k nedorozumění, byl Čechov ředitelství divadla pověřen, aby si od Prusika vyžádal několik fotografií typických „českých tváří“.¹⁰ — Je jisté málo pravděpodobné, že by Čechov musel o fotografie žádat, kdyby Čechy znal z vlastní zkušenosti, z pražského pobytu. Plnou průkaznost ovšem tato námitka nemá, neboť od doby údajně Čechovovy návštěvy v Čechách uplynulo by zatím více než patnáct let, tedy doba dostatečně dlouhá k tomu, aby z paměti vymizely podrobnosti. — Závažnější po té stránce, bohužel opět způsobem negativním, je dopis, který Prusikovi zaslal v červenci r. 1904 (asi týden před Čechovovou smrtí) známý citel ruských spisovatelů a po několik let osobní lékař L. N. Tolstého, dr. Dušan Makovický. Makovický tu Prusika žádá, aby Čechova pozval k návštěvě Čech a Slovenska, neboť Čechov se prý jednou vyslovil, „že by tyto země rád navštívil“.¹¹ Dopis Makovického má pro nás zvláštní průkaznou hodnotu, neboť tento slovenský lékař se s Čechovem po jistou dobu osobně stýkal (zřejmě za pobytu Tolstého na Krymu). Ze způsobu, jakým Makovický Čechovovo přání navštívit naše země tlumočí, vyplývá, že Čechov dosud Čechy nenavštívil. (Přitom mohl Makovický slyšet Čechovův výrok jenom v době nedávne, protože ke schůzkám Tolstého s Čechovem došlo teprve po r. 1900.)

Noticka lékařského časopisu, jejíž věrohodnost byla uvedenými skutečnostmi ořesena, upadla, zdá se, nadlouho v zapomenutí, a byla přivedena na světlo teprve po padesáti letech: stala se zřejmě podkladem jubilejní vzpomínky o Čechovově pobytu v Praze přinesl k 50. výročí Čechovova úmrtí,¹² autor vzpomínky o Čechovově pobytu v Praze nijak nepochybuje. Ačkoli stať, založená na prameru nejisté ceny, nemůže pochopitelně sloužit jako doklad věrohodnosti tohoto pramene, uvádí nás nová čechovovská poznámka aspoň v jednom směru na nové cesty: cenná je zde autorova připomínka, že v době, kdy (prý) Čechov pracoval na Střengově porodnické klinice, působil na téže klinice jako asistent věhlasný gynekolog a profesor Karlovy university Václav Rubeška. Tím se ovšem naskýtá další možnost pro ověření pravdivosti zprávy o Čechovově pobytu v Praze.

Ve vědecké pozůstalosti prof. Rubešky byl nalezen rukopis díla „Příspěvky k dějinám porodnictví v Čechách“, v němž autor stačil popsat vývoj tohoto medicínského oboru přibližně do doby první světové války. Prof. Rubeška, který práci koncipoval do značné míry na základě vlastních vzpomínek (byl asistentem pražské porodnické kliniky od r. 1880), věnoval tu dokonce zvláštní místo kursům porodnictví, pořádaným na pražské gynekologické klinice pro cizince. Rubeška vypočítává řadu účastníků těchto kursů — pokud později prosluli —, jmenuje dokonce i lékaře petrohradské, nikde se však nezmiňuje o účasti A. P. Čechova.¹³ Je ovšem pravda, že v odborném díle lékařském nemusel se prof. Rubeška

zmínit o lékaři, jehož proslavila zcela jiná činnost než lékařská; na druhé straně bylo by možno očekávat, že Čechovův literární věhlas by vedl k záznamu i v knize o dějích lékařství v případě, že by Čechov na pražské klinice opravdu po nějaký čas působil. Svědectví prof. Rubešky mělo by pro naši otázku takový význam, že jsme se rozhodli zjednat si je aspoň cestou nepřímou: požádali jsme syna prof. Rubešky, odb. lékaře dr. Václava Rubešku ml., o sdělení, zda je mu z otcova vyprávění známo něco o tom, že by Čechov praktikoval na Strěgově klinice. Odpověď, kterou dr. Rubeška ml. velmi ochotně zaslal, vyznívá však opět zcela negativně: prof. Rubeška se nikdy v rodinném kruhu nezminil o tom, že by Čechov u prof. Strenga pracoval. Nezmínil se o tom dokonce ani v r. 1906, když v Praze hostovali Moskevští s Čechovovým „Strýčkem Vánou“, ačkoli jinak o představení doma hovořil s nadšením. Také v soukromých zápiscích prof. Rubešky nenašla se o Čechovovi ani zmínka. Ze by se prof. Rubeška o Čechovově pražském pobytu nikdy nezminil a přitom o tomto pobytu věděl, je tím nepravděpodobnější, že prof. Rubeška byl znám jako rusofil a nadto jako milovník divadla.¹⁴

Ze všech uvedených skutečností tedy vyplývá, že zpráva o Čechovově lékařské praxi na pražské porodnické klinice je mylná. Zbývá však ještě odpovědět na otázku, zda snad Čechov nenavštívil Prahu při jiné příležitosti.

Je vcelku nemyšlitelné, že by se Čechov vypravil na zvláštní cestu do Prahy — jediná možnost, která přichází v úvahu, je ta, že se Čechov mohl zastavit v Praze při některé ze zmíněných cest na evropský jih nebo západ. Podrobnější rozbor Čechovova itineráře však ukáže, že k pražské zastávce nemohlo dobře dojít. Při první cestě r. 1891 máme doloženo, že Čechov 17. března odjel z Petrohradu a 19. března byl již ve Vídni, odkud napozitří odjel do Benátek. Na zpáteční cestě odjel 27. dubna z Paříže a 2. května byl již opět v Moskvě;¹⁵ odbočka do Prahy nepřipadá tedy v úvahu. Přesto právě k tomuto roku spadá zpráva, kterou přinesly při smrti spisovatelově „Pojizerské listy“. Zpráva zní: „Antonín Pavlovič Čechov v Turnově. Nedávno zemřelý proslavený ruský spisovatel a lékař Antonín Pavlovič Čechov podle pražských listů meškal dvakrát v Praze r. 1884 a po druhé r. 1891 přijel na kole, zdržev se před tím v Turnově a v Mladé Boleslavi. Tehdy provázel jej na cestě profesor kyjevského gymnasia Petr Vasiljovič Drugov.“¹⁶ — Zpráva o návštěvě r. 1884 zakládá se zřejmě na téměř údají pražských novin, z něhož čerpá autor noticky v Časopise lékařův českých. Ověření zprávy o turnovské návštěvě v r. 1891 se velmi ochotně ujal turnovský vlastivědný pracovník akad. malíř Karel Kinský. Zjistil, že zpráva v „Pojizerských listech“ pochází od redaktora V. Kudrnáče, který prý tenkrát byl Čechovovým hostitelem; sám K. Kinský si vzpomíná, že o vyprávění redaktora Kudrnáče o Čechovově návštěvě v Turnově mluvili často turnovští ochotníci. Literární pozůstalost V. Kudrnáče však vzala později za své a ani z Kudrnáčových bližších příbuzných nevíme již nikdo, kdo by mohl údaj o návštěvě A. P. Čechova v rodině Kudrnáčových potvrdit. — Ačkoli výsledky šetření vypadají spolehlivě, nelze trzení o Čechovově návštěvě Turnova přijmout. Vedle výše uvedeného itineráře mluví proti věrohodnosti zprávy ještě další skutečnosti: 1. V dopise A. I. Urusovovi, napsaném ihned po návratu z ciziny, vypočítává Čechov místa, která v zahraničí navštívil, o Čechách se však nezmiňuje.¹⁷ 2. V bohatém životopisném materiálu A. P. Čechova se nikde neobjevuje jméno P. V. Drugova, který měl být Čechovovým společníkem. — Jak zpráva o Čechovově pobytu v Turnově r. 1891 vznikla, nelze zjistit; není snad ani předmět vyvrácena domněnka, že si v Turnově zažertovali nějací ruští turisté, kteří věděli, že Čechov v současné době pobývá v zahraničí, a chtěli se na účet svého rodáka, v Rusku již tehdy proslulého, pobavit.¹⁸

Ani Čechovův itinerář z r. 1894 neobsahuje žádný náznak návštěvy v Čechách: 14. září odjel Čechov z Oděsy přes Lvov do Vídně, kam dorazil 18. září. Už 20. září byl v Abbazii. Po cestě Itálii přijel počátkem října do Nizzy, odkud někdy po 6. říjnu odjel do Paříže. 14. října — za týden — byl v Moskvě.¹⁹ — Konečně při třetí „západní cestě“ v r. 1900—1901 opustil Moskvu 11. prosince a 12. prosince dorazil do Vídně. Za dva dny nato byl již v Nizze. Po pobytu v Itálii odjel pak 7. února z Říma a nejpozději 12. února přibyl opět do Oděsy.²⁰ — Při žádné z těchto cest neopouští Čechovův cestovní plán místo a čas domněnce, že by se spisovatel byl zastavil — třeba jenom na krátký čas — v Praze. K tomu ještě možno podotknout, že pokud jsme informováni o programu Čechovových zahraničních zájezdů, nezajímal se Čechov nikde o nemocnice nebo vůbec o lékařské záležitosti.²¹ Jedinou zprávu o jeho lékařské činnosti v zahraničí přináší první životopisec Čechovův, Izmajlov: k r. 1892 cituje zprávu vídeňského dopisovatele „Oděských novostí“, podle níž Čechov toho roku praktikoval na vídeňské klinice u slavného chirurga Billrotha.²² Tato zpráva je však nepochybně nesprávná (o její věrohodnosti pochybuje už Izmajlov), neboť uvedeného roku Čechov ve Vídni zcela určitě nebyl. Možno tu nanejvýše připustit, že se Čechovova návštěva na vídeňské klinice uskutečnila při některém z uvedených již tři vídeňských pobytů; v kaž-

dém případě mohlo jít pouze o návštěvu letmou, neboť Čechov se ve Vídni zdržel vždy jenom krátce. Vídeň byla mu vlastně jen přestupní stanicí na cestě do Itálie.

Není vyloučeno, že se právě zpráva o Čechovově návštěvě na vídeňské chirurgii — po těžko pochopitelném zkomolení — stala snad prazákadem mylné informace o Čechovově lékařské praxi v Praze; jiných zdrojů se aspoň prozatím dohadovat neumíme. Jisto je dnes tolik — po předchozím výkladu smíme to snad říci zcela rozhodně —, že Anton Pavlovič Čechov Prahu a české země osobně nikdy nenavštívil.

Lze jistě litovat, že Praha nemohla uvítat ve svých zdech milovaného mistra ruské literatury. Není pochyby, že pro početnou obec demokratických rusofilů té doby byla by Čechovova návštěva opravdovým svátkem. Jak málo však váží skutečnost, že k této návštěvě, po níž sám Čechov toužil, nedošlo, uvážíme-li ono vynikající místo, které zaujala Čechovova tvorba v české společnosti a v základech české kultury.

P o z n á m k y

¹ Zatím se této otázky dotkl konkrétněji jen Zd. Nejedlý, Anton Pavlovič Čechov (ve sborníku Zd. Nejedlý, *O literatuře*, Praha 1953, str. 803—807) a J. Dolanský, *Čechov v Čechách* (Literární noviny 1954, č. 31—32).

² Ze základních biografických prací o Čechovi jsme použili první obsáhlé čechovovské monografie A. Izmajlova, *Čechov* (Moskva 1916) a nejnovější sovětské práce V. Jermilova, A. P. Čechov, Moskva 1946; český překlad pod názvem *Talent* vyšel v Praze 1950. Nemohli jsme bohužel použít práce V. M. Friče, A. P. Čechov. *Biografičeskij očerk* (A. P. Čechov, *Polnoje sobranije sočinenij* I, Moskva 1930), která představuje první marxistický pohled na Čechova, která je však u nás nedostupná. Není ovšem pravděpodobné, že by pro naši otázku přinášela práce Fričeho něco podstatného.

³ N. I. Gitovič, *Letopis' žizni i tvorčestva A. P. Čechova*. Moskva 1955.

⁴ A. P. Čechov, *Polnoje sobranije sočinenij i pisem*, XV, Moskva 1949, str. 321.

⁵ Časopis lékařův českých 1904, str. 912.

⁶ O prof. Strengovi srov. Ottův slovník naučný XXIV, str. 233.

⁷ Nelze ovšem vyloučit, že se zmíněná zpráva v tehdejších novinách vskutku objevila; mohlo se tak stát (i když je to málo pravděpodobné) v některém z krajinských listů, stejně jako je třeba připustit, že jsme zpravu nenašli proste z technických důvodů: zpráva mohla být otištěna pouze v některém z několika vydání téhož dne, přičemž právě toto vydání nebylo k dispozici. Není také vyloučeno, že ve velkém množství novinového materiálu mohla drobná noticka uniknout pozornosti.

⁸ Tyto listy uveřejnila v českém překladu I. Svatoňová, *Korespondence A. P. Čechova a některých členů MCHATU s dr. B. Prusíkem*. Sovětská literatura III, 1954, str. 516—521. — Originály Čechovových listů jsou dnes uloženy v Památníku národního písemnictví v Praze — na Strahově (v pozůstalosti B. Prusíka).

⁹ B. Prusík, *Anton Pavlovič Čechov*. Nová česká revue I/2, 1904, str. 888.

¹⁰ Český překlad listu u. I. Svatoňové, cit. čl. str. 519, č. 8 — Prusík tehdy Čechovi obratem vyhověl, jak vidět z dalšího Čechovova listu, v němž Prusíkovi za fotografie děkuje (tamtéž č. 9).

¹¹ Na dopis Makovického upozornil J. Dolanský v cit. čl., Literární noviny 1954, č. 31, str. 9. Text listu (po opravách v interpunkci) zní takto: „Čtený pane! Počul som o tom, že ste v stálych písomných stykoch s Ant. P. Čechovom. Včera som čítal v Nov. Vremeni, že Č. je teraz v Badenvejer kurortach. Kde sú tieto kúpele, nemohol som nájsť v Andréevom Atlasi. (V Durynkách jest Wadenberg, snáď je to tam niekde.) Nemohli byste ho listove anebo osobne vyhľadať a požiadať, aby navštívil Čechy a Slovensko? Č. sa raz vyslovil, že by rád tieto kraje (náród) navštívil. Treba ho pozvať. Ráče sa o to zaujať. Č. je chorý na pľúca. Jestli príde, bude ho treba šetriť. Zostávam s hlbokou úctou D. Makovický. V Žiline, Trenč. st. 9/VII 04.“ (List je uložený v Památníku nár. písemnictví v Praze na Strahově, v pozůstalosti B. Prusíka, sign. 29 B 9. Za laskavé pořízení přepisu děkuje autor M. Koukolová.)

¹² M. Matoušek, *Anton Pavlovič Čechov*. Časopis lékařův českých 1954, str. 807—808.

¹³ Vypis z rukopisu zaslal laskavě MUDr. Václav Rubeška ml., jemuž autor děkuje za vzácnou ochotu. Část pojednávající o kursech pro cizince je na str. 59—60 přepisu, pořízeného dr. V. Rubeškou ml.

¹⁴ Z listu, který zaslal MUDr. V. Rubeška ml., vyjímáme část v doslovném znění: „...hle-

děl jsem si doplniti a ověřiti svou pamět u starších pamětníků svého otce, a to u svého o 5 let staršího bratra ing. dra. Miloše (narozen 1892) a u MUDra Jaroslava Říhy (naroz. 1882), jenž byl asistentem na klinice mého otce v letech 1911—1913. Žádnému z nás se otec ani ústně nezmínil o tom, že by Čechov byl býval u prof. Strenga praktikoval. Nezmínil se o tom ani při takové příležitosti, jako když v r. 1906 hostovalo v Národním divadle v Praze Moskevské umělecké divadlo a uvedlo mimo jiné Čechovova „Strýce Váňu“. Pámatuji si živě, jak řadu týdnů otec s matkou nadšeně rozmlouval o těchto představeních, a přece se nikdy nezmínil, že by autor kusu byl praktikoval na Strengově klinice v Praze. Ani při jiných podobných příležitostech se o tom nezmínil. Mohu proto určitě prohlásiti, že otci nebylo známo ani z vlastní zkušenosti, ani ze studia pramenů, že by A. P. Čechov byl v 80. letech v Praze praktikoval ná porodnické klinice . . .“

¹⁵ Srv. G i t o v i č, str. 288—290.

¹⁶ Pojizerské listy v červenci 1904. Přetiskl K[inský] v „Besedě“, Zel. Brod, 28. 6. 1949.

¹⁷ A. P. Čechov, Pořnoje sobranije XV, č. 918, str. 196.

¹⁸ Dopisy akad. malíře K. Kinského, obsahující výsledky jeho zkoumání, jsou k dispozici u autora článku. K. Kinskému děkuje autor za spolupráci.

¹⁹ G i t o v i č, str. 368—370.

²⁰ Tamtéž, str. 642—653.

²¹ Ani speciální práce, která si všimá lékařské stránky Čechovovy osobnosti, přes všechnu snahu vyzdvihnout u Čechova tuto složku neřiká o spisovatelových cestách na západ naprosto nic. (I. M. Gejzer, *Čechov i medicina*. Moskva 1954.)

²² I z m a j l o v, op. cit.

БЫЛ ЛИ А. П. ЧЕХОВ В ЧЕХИИ?

V 1904 г. в Журнале чешских врачей было опубликовано сообщение, что А. П. Чехов проводил медицинскую практику в гинекологической клинике в Праге (вероятно, около 1884—1887 гг.). Статья показывает, что это сообщение является ошибочным. Об этом свидетельствуют следующие факты:

1 Известные материалы (Гитович) не знают о заграничной поездке А. П. Чехова в приведенное время.

2. Переводчику произведений Чехова Б. Прусику, поддерживающему довольно оживленную переписку с Чеховым, также ничего не известно о пребывании писателя в Чехии.

3. Знаменитый гинеколог проф. Рубешка, русофил и любитель театра, работавший в это время ассистентом в пражской гинекологической клинике, также доказуемо не знал о деятельности Чехова в клинике.

4. О том, что Чехов не посетил Прагу, свидетельствуют и упоминания в корреспонденции А. П. Чехова и врача Маковецкого с Б. Прусиком.

Также сообщение, опубликованное после смерти А. П. Чехова в областной газете о посещении писателем города Турново в 1891 г., можно по аналогическим причинам отклонить.

Перевод Л. Гейч

WAR A. P. TSCHECHOV IN BÖHMEN?

Im Jahre 1904 erschien in der Zeitschrift der tschechischen Ärzte die Nachricht, daß A. P. Tschechov die ärztliche Praxis an der Gebäranstalt in Prag (wahrscheinlich in der Zeit zwischen dem Jahre 1884 und 1887) ausübte. Der Aufsatz deutet darauf hin, daß diese Nachricht nicht der Wahrheit entspricht.

Das beweisen folgende Tatsachen:

1. Das bekannte Material: (Gitovič) erwähnt nichts von einer Reise Tschechovs ins Ausland in dem angeführten Zeitabschnitt.

2. Dem Übersetzer der Werke von Tschechov B. Prusík, der mit Tschechov einen verhältnismäßig regen Briefwechsel aufrechterhielt, ist ebenfalls von einem Aufenthalt des Schriftstellers in Böhmen nichts bekannt.

3. Der bekannte Gynäkologe Professor Ruběška, ein Russofil und Theaterliebhaber, der

in dem angeführten Zeitabschnitt als Asistent an der Prager gynäkologischen Klinik arbeitete, wußte nicht nachweislich von Tschechovs Tätigkeit an der Klinik.

4. Daß Tschechov Prag nicht besucht hatte, lassen auch die Erwähnungen in dem Briefwechsel zwischen A. P. Tschechov, B. Prusík und dr. Makovický erkennen. Auch die Nachricht, die nach dem Tode Tschechovs die regionalen Zeitungen von dem Besuch des Schriftstellers in der Stadt Turnov im Jahre 1891 veröffentlichten, kann aus ähnlichen Gründen nicht als stichhaltig bezeichnet werden.

Übersetzt von E. Uhrová